KRUŠINA OLŠOVÁ

Frangula alnus

třída: vyšší dvouděložné; **řád:** růžotvaré; **čeleď:** řešetlákovité; **rod:** krušina; **druh:** krušina olšová; **lidové názvy:** blázňoučí, bluvančí, chlapina, kobylí bzinky, psí jahůdky, smrdeň obecná, svíba, trpka, posvátná kůra, rebarbora chudých

POPIS:

Je to řídce větvený keř až stromek okolo 1 – 3 m, zřídka až do 7 m výšky. Má šedohnědou kůru s výraznými světlými průduchy v kůře. Průduchy slouží k dýchání. Dřevo je krásně zbarvené, má žlutou běl a světle oranžově růžové jádro.

Listy má krušina střídavé, jednoduché, eliptičné až obvejčité, celokrajné, se zpeřenou obloučnatou žilnatinou, kterou tvoří 9 – 12 párových žilek. Na podzim se listy barví do žluta. I přes zimu krušinu bezpečně poznáme podle tmavě červenohnědých letorostů s bílými průduchy a rezavě až šedě plstnatých, zakřivených pupenů.

V paždí listů vyrůstají od května až do října chudé svazečky smetanově nažloutlých květů.

Na větvích najdeme od července dozrávající plody i květy zároveň. Plodem je peckovice vybarvující se ze zelené v červenou až černofialovou. Obsahuje dvě až tři čočkovitě plochá semena.

ROZŠÍŘENÍ:

Krušina olšová je druh s rozsáhlým areálem sahajícím přes celou Evropu od Pyrenejského poloostrova na východ do Asie až po Jenisej. Roste i na jihu Anglie a Irska, v jihovýchodní polovině Skandinávie, na Apeninském poloostrově a v předhůřích Kavkazu. Na jih zasahuje přes Gibraltarskou úžinu až do severní Afriky.

Vyskytuje se od nížin do hor v listnatých i jehličnatých lesích, na slatinách, v rákosinách, na březích potoků, v křovinách, a to jak na vlhkých a stinných, tak naopak na velmi suchých a slunných místech. Bývá to jediný keř v nejchudších bořinách nebo smrčinách na rašelině.

Snáší stín, zamokřenou půdu i sucho, je mrazuvzdorná a odolná proti kouřovým plynům.

VÝZNAM:

U nás je to jeden z nejběžnějších keřů. Často rychle zarůstá paseky a brání tak obnově lesa, roste i na okrajích lesních cest. Její odstraňování je komplikované, protože má výbornou pařezovou i kořenovou výmladnost.

Zvěř krušinu neokusuje, řídké keře nejsou ani vhodným úkrytem. Je však vysoce ceněna jako pastva včel.

V zahradnictví se v poslední době využívá pomalu rostoucí kultivar krušiny s dlouhými uzoučkými, jen několik milimetrů širokými listy.

Čerstvá kůra, plody a listy obsahují glykosidy se silně dávivými a projímavými účinky, otrava se může projevit zvracením, kolikou a krvavými průjmy. Jako projímadlo se v lékařství používá kůra (stará, fermentovaná, alespoň jeden rok uložená). Můžeme ji najít např. v čajových směsích pro hubnutí a také pro čištění organismu.

Dřevo bývalo nejlepší surovinou k výrobě dřevěného uhlí do střelného prachu; hodí se i k řezbářským účelům, dříve se z něj dělaly pípy, čepy nebo hřebeny. Plodů se také používalo k barvení látek na zeleno. Ze semen se lisoval olej ke svícení.